

Ders : 211**Konu : MÂTURÎDÎYE MEZHEBİ**

İMAM MÂTURÎDÎ VE MATURÎDÎYE MEZHEBİ

1- İmam Maturidi'nin Hayatı

Maturidiye mezhebinin esaslarını ele almadan önce bu mezhebin kurucusu İmam Maturidi (rh)m'ı tanıtmak istiyoruz. İmam Mansur Maturidi (rh)m, ehl-i sünnetin iki itikad imamından birincisidir. Adı, Muhammed b. Muhammed Matürîdî'dir. Künyesi, Ebu Mensur'dur. 238 (m. 862) yılında doğmuştur. Doğum yeri Semerkand'ın Matürîd nahiyesidir. İmam Maturidi, 333 (m. 944) tarihinde Semerkand'da vefat etmiştir. Soy olarak Ebu Eyyub Halid b. Zeyd el-Ensârî'ye mensuptur. İmam-ı Matürîdî, İmam A'zam Ebu Hanîfe'den nakledilen Ehl-i sünnet itikadının kelâmî bilgilerini kitaplara geçirdi ve izah etti. Kendisini çok iyi yetiştiren İmam-ı Matürîdî, bir taraftan kitaplar yazarak; diğer taraftan talebe yetiştirerek Ehl-i sünnet itikadının yayılmasına vesile oldu. Yetiştirdiği talebelerden, el-Hakîm es-Semerkandî, Abdülkerim b. Musa el-Pezdevî, Ebü'l-Leys el-Buhari ve Ebu'l-Hasen bin Sa'ûd en meşhurları idi.

2- Yaşadığı Devir, Faaliyetleri ve Yayıldığı Yerler

İmam-ı Matürîdî, Abbasî Devleti'nin zayıflamaya başladığı ve yeni İslâm devletlerinin kurulmaya başladığı, çeşitli siyasî güçlerin ve itikadî firkaların arasında mücadelelerin arttığı bir döneme denk düşmüştür.

İmam Matürîdî de diğer İslâm âlimleri gibi, kendi zamanında Ehl-i sünnet itikadını müdafaa etmiş, itikat esaslarını gayet açık bir şekilde izah etmiş ve yayılmasını sağlamıştır. Takip ettiği usul, İmam A'zâmın, el-Fıkh-ul-Ekber, er-Risale, el-Fıkhul' Ebsat, el-Âlim ve'l Müteallim ve el-Vasiyye kitaplarında bildirilen itikadi bilgileri aklî ve naklî delillerle açıklamış ve tasnifler yapmıştır. Böylece İmam Matürîdî, Ehl-i sünnet itikadında müctehid imam oldu.

Maturidî Mezhebi, daha çok Türkistan taraflarında ve Hanefîler arasında yayılmıştır. Günümüzde Hanefî Mezhebi'ne mensup olanların itikadda mezhebi Maturîdî Mezhebi'dir. Bugün dünyadaki Sünni Müslümanların yaklaşık % 50'sini oluşturan Hanefîlerin büyük bir çoğunluğu Maturîdî Mezhebi'ne bağlıdır. Maturîdîye; Türkiye, Balkanlar, Orta Asya, Çin, Hindistan, Pakistan ve Eritre'de yayılmıştır. Genellikle Türkler fıkhıta Hanefî, itikatta Maturîdîler.

3- Eserleri

İmam Maturidi, hayatını ilme ve Ehl-i sünnet i'tikadını yaymaya hasretmiştir. Bu hususta büyük hizmetler vermiştir. Benzerlerine rastlanmayacak ölçüde çok değerli eserler kaleme almıştır. Başlıca eserleri şunlardır:

- 1) **Kitab-üt-Tevhîd:** Sapık fırkalara cevap; Ehl-i sünnet i'tikadını şerhetmek üzere yazılmıştır.
- 2) **Te'vilat-ül-Kur'an:** Örneği az bulunan Kur'an Tefsîridir.
- 3) **Reddu Evaili'l-Edille li'l Ka'bi ve Beyanu Vehmi'l Mu'tezile:** Mu'tezileyi reddetmek üzere yazılmıştır.
- 4) **Er-Reddu ala Usul'il Karamita:** Karamita mezhebine reddiyedir.
- 5) **Reddu Kitab-il-İmame li Ba'zi'r-Revafiza:** Sahabeye düşmanlık yapanlara reddiyedir.
- 6) **Kitab-ul-Makalat fi'l-Kelâm:** Kelâm ilmine dair bir eseridir.
- 7) **Me'haz-u'ş-Şeri'yye:** Fıkıh ilmine dair bir eserdir.
- 8) **Kitab-u'l-Cedel:** Usul-ü Fıkıh ilmine dair bir eserdir.

4- Metodu:

Ehl-i Sünnet'in Kelâm metodunu doğru ve ilmi bir şekilde başlatan, akla da nakle de lâıyk olduğu değeri veren, bu iki asla bağlı kalarak İslâm akaidini açıklamaya çalışan alim, imam Mâturîdî olmuştur.

İmam Maturidi'ye göre, dinde akla uymayan bir şey yoktur. Allah'ın varlığı, hayat, ilim, kudret, irade gibi sıfatları ve Hz. Muhammed (sav.)'in peygamberliği akılla ispat edilir. Yine naklin bildirdiği ahiret ve ahvali gibi gayb haberlerinin imkânı akıl ile gösterilir ve Resulün haber verdiği şekilde bunlara iman edilir.

5- Mâturîdî Mezhebinin Görüşleri

1. Dinî tebliğ olmasa da kişi akılla Allah'ı bulabilir. (Allah'ı bilmek aklen vaciptir.)
2. İyi ve kötü, güzel ve çirkin akılla bilinebilir. Allah, bir şeyi güzel ve iyi olduğu için emretmiş, kötü ve çirkin olduğu için yasaklamıştır.
3. Kulda, başlı başına bir cüz'i irade vardır. Kul iradesiyle seçimini yapar, Allah da kulun seçimine göre fiili yaratır.

4. Yüce Allah'ın diğer sıfatları gibi "tekvin" sıfatı da ezelîdir.
5. Allah, kulun gücünün yetmeyeceği şeyleri kula yüklemes.
6. Allah'ın fiillerinin muhakkak bir sebep ve hikmeti vardır. Fakat kul her zaman bu sebep ve hikmetleri bilemeyebilir.
7. Peygamberlerde aranan şartlardan biri de erkek olmaktır. Bu sebeple kadın peygamber gönderilmemiştir.
8. Allah'ın nefsî kelamı işitilemez. İşitilen, nefsî kelamın varlığını gösteren lafzî kelam yani Kur'an'ın harf ve sesleridir.
9. Allah'ın ahirette görülmesi akılla değil ancak vahiyle sabittir.¹

Alınacak Dersler:

1. Akıl tek başına gerçekleri kavrayamaz.
2. Akıl, vahyin ışığında ve gösterdiği istikamette gerçeğe ulaşabilir.
3. Akıllı vahyin önüne geçirek hüküm vermek, "Allah bize akıl vermiş" diyerek, vahyi ölçü almamak ve kendi heva ve hevesini din kabul etmek sapıklıktır.
4. Müslüman, şeriata aykırı olmayan hususlarda aklını kullanan, şeriata ters konularda da şeriatın hükmüne boyun eğen kimsedir.

Ödev:

1. Bu dersi aile fertlerimizle de paylaşalım.
2. Kaç çeşit akıl olduğunu araştıralım.
3. Ru'yetullah konusunda ayet ve hadisleri araştıralım.
4. Yayınevimizin Ehl-i Sünnet kitabını okuyalım.

¹ İslam'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşayış Ansiklopedisi, C.3, sh.1227